

СКЛАДОВІ МЕХАНІЗМУ АДАПТАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО УМОВ ТРАНЗИТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

COMPONENTS OF THE MECHANISM OF ADAPTATION OF INDUSTRIAL ENTERPRISES TO THE CONDITIONS OF THE TRANSITIVE ECONOMY

У статті показано, що задля адаптації промислових підприємств до умов транзитивної економіки доцільно вдаватися до реорганізації виробничої структури підприємств. Розкрито поняття та завдання механізму адаптації промислового підприємства до умов транзитивної економіки. Функціональний підхід як метод наукового пізнання використаний під час аналізування виробничої структури промислового підприємства. Запропоновано модель ухвалення рішення щодо реорганізації структури промислового підприємства, способи реорганізації. Запропонована послідовність ухвалення рішення дасть змогу, по-перше, діагностувати економічний стан виробничої структури підприємства й надати попередні рекомендації щодо необхідності структурних змін в організації робіт у межах реалізації часткової функції підрозділом підприємства; по-друге, виявити рівень якості реалізації часткової функції підрозділом підприємства, оцінити ризики реорганізації; по-третьє, з урахуванням ризиків та оцінювання впливу зовнішнього середовища діяльності підрозділу підприємства, тобто мікросередовища підприємства, позиціонувати часткову функцію підприємства в матриці вибору напрямів реорганізації виробничої структури промислового підприємства.

Ключові слова: транзитивна економіка, адаптація, промислове підприємство, виробнича структура, функція, реорганізація.

В статті показано, что с целью адаптации промышленных предприятий к условиям

транзитивной экономики целесообразно прибегать к реорганизации производственной структуры предприятий. Раскрыты понятие и задания механизма адаптации промышленного предприятия к условиям транзитивной экономики. Функциональный подход как метод научного познания использован при анализе производственной структуры промышленного предприятия. Предложены модель принятия решения о реорганизации структуры промышленного предприятия, способы реорганизации. Предложенная последовательность принятия решения позволит, во-первых, диагностировать экономическое состояние производственной структуры предприятия и предоставить предварительные рекомендации о необходимости структурных изменений в организации работ в рамках реализации частной функции подразделения предприятия; во-вторых, выявить уровень качества реализации частной функции подразделением предприятия, оценить риски реорганизации; в-третьих, с учетом рисков и оценивания влияния внешней среды деятельности подразделения предприятия, то есть микросреды предприятия, позиционировать частную функцию предприятия в матрице выбора направлений реорганизации производственной структуры промышленного предприятия.

Ключевые слова: транзитивная экономика, адаптация, промышленное предприятие, производственная структура, функция, реорганизация.

УДК 658.1

<https://doi.org/10.32843/infrastruct34-33>

Шашко В.О.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри менеджменту

Донбаська державна машинобудівна

академія

The article shows that in order to adapt industrial enterprises to the conditions of a transitive economy, as an unbalanced and unbalanced economic system, it is advisable to resort to the reorganization of the production structure of enterprises. The concept and tasks of the mechanism of adaptation of an industrial enterprise to the conditions of a transitive economy are revealed. The functional approach, as a method of scientific knowledge, is used in the analysis of the production structure of an industrial enterprise. The purpose of the use of the functional approach is to expose the best way to execute the partial service functions of the main production at an enterprise. The model of decision-making on the reorganization of industrial enterprise structure and the ways of reorganization are offered. The proposed sequence of decision-making will allow, first, diagnosing the economic state of the enterprise's production structure and giving preliminary recommendations on the need for structural changes in the organization of works within the framework of the implementation of a partial function by the enterprise unit; second, identifying the level of quality of implementation of the partial function of the enterprise unit, assessing the risks of reorganization; third, taking into account the risks and assessing the impact of the external environment of the enterprise unit, the microenvironment of the enterprise, positioning the partial function of the enterprise in the matrix of choice of directions of reorganization of the industrial structure of the enterprise. The next ways of the reorganization of the production structure of an enterprise are offered: the redistribution of the work performance within the partial functions of the service between the specialized division of the enterprise and the outsourcer; the redistribution of the work performance within the partial functions of the service between the specialized division of the enterprise and the structural division of its producing department; the change of working procedures in the division of the production infrastructure at the enterprise.

Key words: transitive economy, adaptation, industrial enterprise, production structure, function, reorganization.

Постановка проблеми. Характеризуючи економіку сучасної України, вважаємо, що найбільш доцільно застосовувати термін «транзитивна економіка». Транзитивна економіка це нерівноважна та незбалансована економічна система, підсистемами якої є змінні величини [1].

У транзитивній економіці функціонування промислових підприємств ускладнено низьким організаційно-технічним рівнем виробництва, недоліком інвестицій, загальною макроекономічною нестабільністю економічної системи. До таких умов

підприємству, що бажає «вижити», необхідно пристосовуватися, створюючи та використовуючи свій механізм адаптації. «Вживання» в сучасних умовах розвитку української економіки є стратегічною установкою на найближчі роки в діяльності цілої низки підприємств: від державних до приватних. Кожен вид підприємства має свої ознаки, що виділяє його поміж інших видів, але як організаційна єдність, що має спільну мету, кожне підприємство має власний економічний механізм, що обумовлює ефективність його виробничо-господарської

діяльності. Економічний механізм діє через економічні інтереси як усвідомлені матеріальні потреби людей та складається з комплексу економічних способів, методів, важелів, нормативів, показників, за допомогою яких реалізуються об'єктивні економічні закони [3, с. 26].

Задля виживання та розвитку свого бізнесу через утримання конкурентних переваг промисловому підприємству необхідно здійснювати адекватні стратегічні та тактичні зміни у своїй виробничо-господарській діяльності, що забезпечується вжиттям адаптаційних заходів, зокрема трансформаційних перетворень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемами трансформацій господарських систем займалися зарубіжні дослідники ХХ – ХХІ ст., зокрема С. Роузфілд, М. Шніцер, А. Аслунд, М. Кастельс, В. Іноземцев, А. Колганов. Вони намагалися врахувати сучасні обставини трансформацій господарських систем розвинених країн, вплив політичних змін, але процеси глобалізації, що є новітньою світовою тенденцією, та, як наслідок, трансформаційна (транзитивна) економіка й особливості адаптації господарських систем до новітніх умов не отримали досить широкого висвітлення в наукових працях сучасних дослідників.

Постановка завдання. Метою статті є формування принципових основ економічного обґрунтування доцільності трансформаційних перетворень промислових підприємств в умовах транзитивної економіки, виявлення передумов та вибір способів їх здійснення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Адаптацію в широкому сенсі розуміють як пристосування системи, що самоорганізовується, до умов середовища, що постійно змінюються [4, с. 417].

Адаптацію промислових підприємств в контексті пристосування до умов нестабільного економічного середовища слід розглядати як багаторівневий, динамічний процес, який має свою структуру, послідовність та особливості протікання, пов'язані з певною перебудовою моделі управління й функціонування підприємства в рамках включення в нові умови функціонування з можливим перерозподілом функцій учасників системи, коригуванням цілей, завдань, алгоритму та інтенсивності їх взаємодії.

Механізм адаптації промислового підприємства це сукупність конкретних форм та методів усвідомленого впливу на процес приведення моделі виробничо-господарської діяльності підприємства до вимог зовнішнього середовища.

Завданнями механізму адаптації промислового підприємства до умов нестабільного зовнішнього середовища є:

– виявлення невідповідності результатів реалізації наявної моделі виробничо-господарської

діяльності підприємства потребам транзитивної економіки на основі результатів моніторингових та діагностичних досліджень;

– корекція (перерозподіл, реорганізація) функцій учасників виробничо-господарської діяльності підприємства;

– корекція наявних та формування нових принципів і форматів взаємодії учасників виробничо-господарської діяльності;

– визначення напрямів заходів щодо адаптації моделі виробничо-господарської діяльності підприємства на основі систематизованих результатів моніторингових та діагностичних досліджень;

– визначення управлінських, організаційних, методичних та економічних умов і ризиків адаптації моделі виробничо-господарської діяльності підприємства;

– формування пропозицій щодо адаптації до умов транзитивної економіки моделі виробничо-господарської діяльності підприємства.

У межах функціонального підходу підприємство можна розглядати як систему, для якої характерна наявність сукупності функцій та зв'язків між ними. Це дає змогу використовувати функціональний підхід до вивчення не тільки підприємства, але й його внутрішньої структури. В контексті реалізації завдань механізму адаптації промислового підприємства до умов транзитивної економіки важливим є завдання корекції (перерозподілу, реорганізації) функцій учасників виробничо-господарської діяльності підприємства.

Під функцією будемо розуміти цілеспрямований характер властивості системи або її окремого елементу [5, с. 85]. Функція підприємства – це спеціалізований вид діяльності, представлений обсягом робіт певного виду, що виконуються для розв'язання різноманітних задач та досягнення цілей діяльності підприємства [5, с. 85]. Функції промислового підприємства похідні від організації його діяльності, галузевої належності та розмірів, які визначаються, зокрема, видом підприємства.

Серйозні зміни в системі внутрішньовиробничого управління, що відбуваються під впливом нестабільного зовнішнього середовища підприємства в умовах транзитивної економіки, потребують формування відповідної організації внутрішньої структури підприємства. Структура повинна бути ефективною як в межах зовнішнього ринкового середовища, так і в межах підприємства. На сучасному етапі розвитку економіки України будь-якому промисловому підприємству необхідно зосередити зусилля та ресурси на забезпеченні ефективного розвитку та стимулюванні їх внутрішніх перетворень, зокрема, за допомогою проведення реорганізації.

У багатьох вітчизняних підприємств виникла потреба переглянути організацію виробництва, зокрема з позиції необхідності реорганізації його

структури, як резерву економічного зростання й підвищення конкурентоспроможності. Сформована раціональним чином організаційна та виробнича структура промислового підприємства повинна стати економічним регулятором узгодження інтересів підрозділів та підприємства загалом щодо їхнього ефективного функціонування та розвитку.

Реорганізація структури промислового підприємства як необхідна умова існування, виживання та збереження стійкості на тривалий період в умовах транзитивної економіки, ускладнюється тим, що не всі підприємства вміють її проводити, не всі прагнуть до своєчасного її проведення.

Основою ухвалення рішення стосовно реорганізації промислового підприємства має стати визначення необхідності втручання в організацію виробництва. Втручання має бути обґрунтованим, оскільки непотрібне втручання може завдати шкоди виробництву загалом. Формування програми реорганізації структури підприємства, зокрема виробничої, має базуватись на ідентифікації початкового стану реорганізаційних перетворень. Зробити висновок про стан виробничої структури підприємства, а також визначити характер організаційних змін можна за результатами визначення «точки реорганізації». Насамперед необхідно дослідити якість виконання певних функцій виробничими підрозділами промислового підприємства за певний період часу задля ухвалення рішення щодо необхідності втручання та реорганізації їхньої діяльності, тобто визначити «точку реорганізації». Потрібно визначитися також з метою та характером організаційних змін у вирішенні такої проблемної ситуації, як вибір виду реорганізації промислового підприємства.

Необхідною умовою однозначного розуміння матеріалу, що викладається у статті, є точне поняття застосовуваної термінології, зокрема терміна «реорганізація». Відповідно до сучасного економічного словника, реорганізація – це перетворення, перебудова організаційної структури й управління підприємством або компанією [6, с. 296]. Таке визначення не відображає специфіку реорганізації, тому що може бути застосоване також до поняття «реструктуризація». Так, Л. Гітельман використовував ці поняття як синоніми й пов'язував їх із переглядом основних цілей, цінностей та поведінкових стереотипів [7, с. 349]. Згідно з Л. Гітельманом, «під реорганізацією розуміють корінні, істотні зміни в структурі підприємства або його системі управління, зроблені за відносно короткий строк» [7, с. 416].

І. Мазур розділив ці поняття таким чином: реструктуризація – це процес комплексної зміни методів функціонування компанії; реорганізація – це процес радикальної зміни структурної (організаційної) складової у формі злиття й придбання, поділу та виділення, перетворення [8].

У нормативно-законодавчих актах України термін «реструктуризація підприємства» вперше використано у Законі України «Про банкрутство» [9]. Згідно з цим Законом реструктуризація підприємства – це вжиття організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, якщо це передбачено планом санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва та задоволенню вимог кредиторів. В цьому разі реструктуризація розглядається як одна з форм реорганізації підприємства. Крім того, акцент зроблено на вжитті санаційних заходів щодо проведення реструктуризації підприємства.

На наш погляд, під реорганізацією варто розуміти безперервний процес зміни форм життєдіяльності підприємства, що супроводжується зміною статутного капіталу (збільшенням або зменшенням його розмірів, зміною структури власників) та спрямований на підвищення ефективності діяльності підприємства. Отже, реорганізацію будемо розуміти як форму реструктуризації, тобто процес впровадження структурних змін у виробничо-господарську діяльність підприємства під тиском мінливих зовнішніх економічних умов задля збільшення прибутковості, формування конкурентоспроможності компаній, що забезпечують своє фінансування, поліпшення умов праці, соціально-економічного розвитку регіону [10, с. 20].

Будучи прихильниками інтегрального підходу до розкриття змісту економічної категорії «реорганізація», вважаємо, що реорганізація структури підприємства – це кероване комплексне перетворення зв'язку різних її структур (виробничої, технологічної, фінансової, кадрової, загальногосподарської) задля збереження або зміцнення загальних позицій підприємства на ринку в умовах транзитивної економіки.

Отже, під час здійснення реорганізації необхідно визначитися з основними функціями, які виконують відповідні виробничі підрозділи промислового підприємства, для здійснення їхньої подальшої реорганізації.

Застосування функціонального підходу дає змогу виділити сукупність функцій та їх систематизацію. До загальних функцій підприємства належать [5, с. 87] функції виробництва; функції обслуговування; функції, що забезпечують загальні умови процесу відтворення; функції управління. Кожна з основних функцій підприємства поділяється на складові частини, завдяки чому утворю-

ється ієрархія функцій більш низького порядку, а саме часткові функції.

Нами запропоновано поетапний аналіз якості виконання часткової функції, у якому застосовано певні критерії.

Під час установа критеріїв ухвалення рішення щодо реорганізації виробничої структури промислового підприємства пропонується використовувати такі показники, які максимально повно охоплюють найкращі умови досягнення поставленої мети, з виділенням бажаних характеристик та обмежень. Складові елементи аналізу якості виконання функцій підрозділами промислового підприємства представлено в табл. 1.

Ухвалення рішення про реорганізацію виробничої структури відбувається в певній послідовності:

1) експрес-діагностика – тестування функції підрозділу підприємства за критеріями відбору для подальшого поглибленого аналізу їхньої реорганізації (I частина) та визначення характеру організаційних змін на підставі визначення впливу діяльності підрозділу підприємства, який здійснює певну функцію, на функціонування основного виробництва підприємства (II частина);

2) проблемна діагностика – оцінювання функції підприємства за якісними критеріями, а також врахування впливу зовнішнього середовища діяльності підрозділу підприємства (мікросередовище підприємства); результатом проблемної діагностики є формування матриці визначення характеру організаційних змін структури промислового підприємства з урахуванням ризиків реорганізації.

3) поглиблена діагностика – оцінювання функції підприємства за кількісними (вартісними) критеріями з урахуванням ризиків реорганізації.

Модель ухвалення рішення щодо реорганізації структури підприємства подано на рис. 1.

Підставою звернути увагу на ту чи іншу функцію промислового підприємства є результати аналізу впливу діяльності підрозділу підприємства, який здійснює цю функцію, на функціонування основного виробництва, що є результатом експрес-діагностики.

В основі експрес-діагностики лежить аналіз організаційно-економічної діяльності та стану під-

розділу підприємства, який виконує певну функцію. Результатом проведення експрес-діагностики є визначення характеру організаційних змін структури підприємства.

За результатами експрес-діагностики можна здійснити такі організаційні зміни виробничої структури підприємства, як кризова реорганізація, ділова (превентивна) реорганізація, природня реорганізація.

Кризова реорганізація передбачає відмову від виконання функції підрозділом підприємства шляхом передачі виконання функції самостійній бізнес-одиночці підприємства або аутсорсеру.

Ділова (превентивна) реорганізація – це життя заходів, спрямованих перш за все на зміцнення позиції виробничої структури за рахунок використання внутрішніх резервів підприємства та його підрозділів з можливою зміною виду організації виконання робіт.

Природня реорганізація передбачає збереження традиційної для підприємства організації з посиленням потенціалу її підрозділів. Потенціал у цьому разі – це виробничі можливості (наприклад, застосування концепції менеджменту якості, технологічна оптимізація), внутрішні джерела розвитку, фінансові кошти, запаси обмежених ресурсів, які можуть бути використані для досягнення певних соціально-економічних цілей у відповідних умовах господарювання [11, с. 55; 12; 13, с. 60].

Загалом експрес-діагностика дає змогу оцінити виконання функції підрозділом підприємства щодо взаємодії підрозділу, що здійснює цю функцію, з основним виробництвом підприємства. Економічне оцінювання діяльності за кожною функцією є суттєвим важелем ухвалення рішення щодо можливої реорганізації виробничої структури підприємства.

На другому етапі запропонованої послідовності аналізу виконання певної функції підрозділом підприємства здійснюється проблемна діагностика, що передбачає всебічне та глибоке оцінювання поточного стану діяльності підрозділу, який здійснює функцію, що розглядається стосовно реорганізації, з урахуванням ризиків реорганізації. Таке оцінювання необхідно проводити у будь-

Таблиця 1

Складові елементи аналізу якості виконання функцій підрозділами промислового підприємства

Елемент	Характеристика елемента
Мета	Обґрунтування доцільності реорганізації структури підприємства на основі оцінювання якості виконання функцій підрозділами та вибір її способу.
Завдання	Визначення критеріїв оцінювання якості виконання функцій у підрозділах підприємства; розроблення алгоритму ухвалення рішення щодо необхідності реорганізації структури та її способу.
Об'єкти	Функції, що виконуються у підрозділах підприємства.
Показники	Комплекс показників, які враховують системний характер діяльності підприємства, відображають структурні складові діяльності підрозділу (виробничо-технологічну, кадрову, управлінську), а також якість та надійність виконання функції.

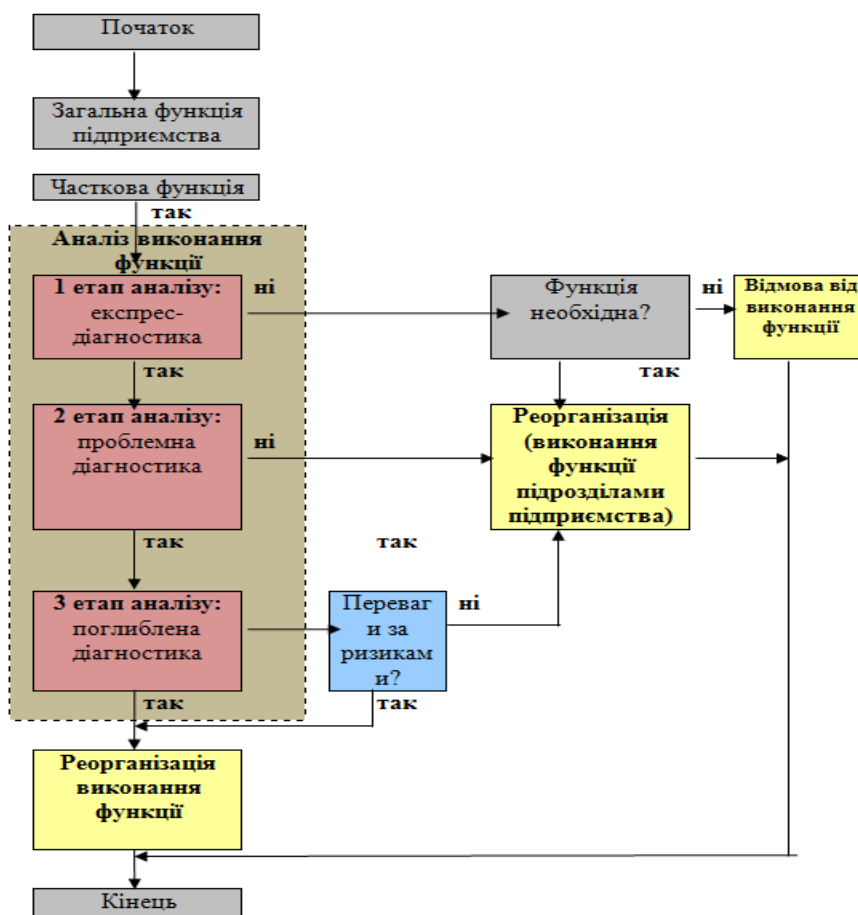

Рис. 1. Модель ухвалення рішення щодо реорганізації структури підприємства

якому разі (навіть якщо за результатами експрес-діагностики рекомендується проводити кризову реорганізацію), оскільки результатом проблемної діагностики є комплексне оцінювання якості реалізації функції, а це є результатом діяльності підрозділу підприємства. Оскільки така діяльність може буди недосконалою через неефективний менеджмент на рівні підрозділу, то досягти підвищення якості виконання функції можна завдяки простому «наведенню ладу» в діяльності підрозділу (наприклад, переглянути методи менеджменту), не звертаючись до реорганізації взагалі. Результатом проблемної діагностики є комплексне оцінювання якості виконання функції підрозділом підприємства.

Третій етап пропонованої послідовності ухвалення обґрунтованого рішення щодо реорганізації структури підприємства, а саме поглиблена діагностика, передбачає застосування кількісних критеріїв в оцінюванні функції за допомогою порівняння вартості виконання функції підрозділами підприємства і, можливо, аутсорсером з урахуванням ризиків реорганізації.

Пропонована послідовність ухвалення обґрунтованого рішення стосовно реорганізації виробничої структури промислового підприємства містить

інструментарій, який дає змогу, по-перше, діагностувати економічний стан виробничої структури підприємства й надати попередні рекомендації щодо необхідності структурних змін в організації робіт у межах реалізації функції підрозділами підприємства; по-друге, на підставі проблемної діагностики виявити рівень якості реалізації функції підрозділом підприємства, оцінити ризики реорганізації; по-третє, з урахуванням ризиків та оцінювання впливу зовнішнього середовища діяльності підрозділу підприємства, тобто мікросередовища підприємства, позиціонувати функцію підприємства в матриці вибору напрямів реорганізації підприємства.

Висновки з проведеного дослідження.

Висновки та результати, одержані під час дослідження, зводяться до такого.

1) У межах функціонального підходу промислове підприємство можна розглядати як систему, для якої характерна наявність сукупності функцій та зв'язків між ними. Це дає змогу використовувати функціональний підхід до вивчення не тільки підприємства, але й його внутрішньої структури.

2) В сучасних умовах актуальними є реорганізація виробничої структури підприємств і пошук нових підходів до оцінювання якості виконання

функцій підрозділами підприємства. Таке оцінювання дасть можливість визначити внесок кожного підрозділу підприємства в кінцевий результат діяльності підприємства, виявити резерви вдосконалювання організаційно-економічних аспектів діяльності підрозділів для підвищення ефективності функціонування промислового підприємства в межах реалізації часткових функцій.

3) Враховуючи сучасний стан та перспективи розвитку вітчизняних промислових підприємств в умовах транзитивної економіки, можемо констатувати необхідність всебічного вивчення методології та інструментарію оцінювання якості реалізації часткових функцій і визначення на цій основі рекомендацій щодо реорганізації підприємства за допомогою чіткого алгоритму ухвалення рішення, що спирається на критерії визначення необхідності та можливості такої реорганізації, а також процедур виконання робіт з її здійснення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бизнес-словарь. Мир словарей. URL: http://mirslavarey.com/biz_A/ (дата звернення: 18.08.2019).
2. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 18.08.2019).
3. Грещак М. та ін. Внутрішній економічний механізм підприємства : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2001. 228 с.
4. Михалев Г., Скворцова В. Совершенствование системы управления промышленного предприятия на основе механизмов адаптации. *Вестник Сибирского государственного аэрокосмического университета им. академика М. Решетнева*. 2009. № 2 (23). С. 417–422.
5. Воронкова А. и др. Современные технологии управления промышленным предприятием : монография. Киев : Либра, 2007. 256 с.
6. Райзберг Б. и др. Современный экономический словарь. Москва : ИНФРА-М, 1999. 479 с.
7. Гительман Л. Преобразующий менеджмент : учебное пособие. Москва : Дело, 1999. 496 с.
8. Мазур И. и др. Реструктуризация предприятий и компаний : справочное пособие. Москва : Высшая школа, 2000. 587 с.
9. Про банкрутство : Закон України від 11 березня 1992 р. № 2193-12. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 31. Ст. 224, 308, 440.
10. Архипов Г. Комплексная реструктуризация промышленных предприятий. *Труды Одесского политехнического университета : сборник научных трудов*. Т. 1. Одесса : ОНПУ, 2004. С. 19–23.
11. Бухалков М. Стратегия развития производственного потенциала на предприятиях машиностроения. *Организация производства*. 2009. № 3. С. 53–59.
12. Шашко В., Нефедова Я. Удосконалення системи менеджменту якості як основа забезпечення конкурентоспроможності промислової про-

дукції в умовах інтеграційних процесів та глобалізації. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 22. С. 137–140.

13. Menedgment of modern socio-economic system : collective monograph. Vol. 2. Lithuania : Baltija Publishing, 2017. 260 p.

REFERENCES:

1. Biznes-slovar'. Mir slovarey [Business Dictionary World of Dictionaries]. Available at: http://mirslavarey.com/biz_A/ (accessed: 8 August 2019).
2. Hospodars'kyj kodeks Ukrajinj [Economic Code of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (accessed: 8 August 2019).
3. Greschak M. et al. (2001) *Vnutrišnij ekonomičnyj mexanizm pidpryjemstva* [Internal economic mechanism of the enterprise]. Kyiv : KNEU (in Ukrainian).
4. Mikhalev G., Skvortsova V. (2009) *Sovershenstvovanie sistemy upravleniya promyshlennogo predpriyatiya na osnove mekhanizmov adaptatsii* [Improvement of industrial enterprise management system based on adaptation mechanisms]. *Bulletin of the Siberian State Aerospace University*, no. 2 (23), pp. 417–422.
5. Voronkova A. et al. (2007) *Sovremennye tekhnologii upravleniya promyshlennym predpriyatiem* [Modern technologies of industrial enterprise management]. Kyiv : Libra (in Ukrainian).
6. Riesberg B. et al. (1999) *Sovremennyy ekonomicheskiy slovar'* [Modern Economic Dictionary]. Moscow : INFRA-M (in Russian).
7. Gitelman L. (1999) *Preobrazuyushchiy menedzhment* [Transforming management]. Moscow : Delo (in Russian).
8. Mazur I. et al. (2000) *Restrukturizatsiya predpriyatiy i kompaniy* [Restructuring of enterprises and companies]. Moscow : Higher School (in Russian).
9. Zakon Ukrajinj "Pro bankrutstvo" [Bankruptcy Law of Ukraine], no. 2193-12 of March 11, 1992. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, no. 31. Art. 224, 308, 440.
10. Arkhipov G. (2004) *Kompleksnaya restrukturizatsiya promyshlennykh predpriyatiy* [Complex restructuring of industrial enterprises]. *Proceedings of the Odessa Polytechnic University*, vol. 1, pp. 19–23.
11. Bukhalkov M. (2009) *Strategiya razvitiya proizvodstvennogo potentsiala na predpriyatiyakh mashinostroeniya* [Strategy of development of production potential at the enterprises of mechanical engineering]. *Production organization*, no. 3, pp. 53–59.
12. Shashko V., Nefedova Y. (2017) *Udoskonalennja systemy menedzhmentu yakosti yak osnova zabezpechennja konkurentospromozhnosti promyslovoji produkciji v umovakh integracijnykh procesiv ta globalizaciji* [Improving the quality management system as a basis for ensuring the competitiveness of industrial products in the context of integration processes and globalization]. *Black Sea Economic Studies Scientific Journal*, no. 22, pp. 137–140.
13. Menedgment of modern socio-economic system : collective monograph. Vol. 2. Lithuania : Baltija Publishing, 2017. 260 p.

**COMPONENTS OF THE MECHANISM OF ADAPTATION OF INDUSTRIAL ENTERPRISES
TO THE CONDITIONS OF THE TRANSITIVE ECONOMY**

The purpose of the article. Describing the economy of modern Ukraine, it is most expedient to use the term “transitive economy”. In a transitive economy, the functioning of industrial enterprises is complicated by the low organizational and technical level of production, lack of investment, and general macroeconomic instability of the economic system. An enterprise that wants to “survive” needs to adapt to such conditions by creating and using its own adaptation mechanism. The need to study the set of issues of effective functioning of departments of industrial structure of an industrial enterprise in the new business environment, the relevance of choosing a rational type of organization of performing the functions of maintenance of the main production determined the object and subject-matter of the study, as well as its logic, consistency, and structure.

Methodology. The methodological basis of the study is a set of methods of scientific knowledge, methods and techniques, and general scientific principles used in the research process. The theoretical basis of the study is the fundamental principles of theories of management, production organization, change management, as well as scientific works of domestic and foreign scientists in the field of management of industrial enterprises, reorganization of production of industrial enterprise, outsourcing, risk, decision-making process, diagnosis, analysis and synthesis.

Results. In order to adapt industrial enterprises to the conditions of a transitive economy, it is appropriate to resort to the reorganization of the production structure of enterprises. The concept and tasks of the mechanism of adaptation of an industrial enterprise to the conditions of a transitive economy are revealed. The functional approach, as a method of scientific knowledge, is used in the analysis of the production structure of an industrial enterprise. The model of decision-making on the reorganization of industrial enterprise structure and the ways of reorganization are proposed.

Practical implications. The proposed sequence of decision-making will allow, first, diagnosing the economic state of the enterprise's production structure and giving preliminary recommendations on the need for structural changes in the organization of works within the framework of the implementation of a partial function by the enterprise unit; second, identifying the level of quality of implementation of the partial function of the enterprise unit, assessing the risks of reorganization; third, taking into account the risks and assessing the impact of the external environment of the enterprise unit, i.e. the microenvironment of the enterprise, positioning the partial function of the enterprise in the matrix of choice of directions of reorganization of the industrial structure of the enterprise.

Value/originality. Within the functional approach, an industrial enterprise can be considered as a system characterized by the presence of a set of functions and relationships between them. This allows using a functional approach to studying not only the enterprise itself but also its internal structure.

In modern conditions, it is relevant to reorganize the production structure of enterprises and to find new approaches to assessing the quality of performance of functions of enterprise units. Such an assessment will allow determining and evaluating the contribution of each unit of the enterprise to the end result of the enterprise, identifying reserves for improving the organizational and economic aspects of the units' activities to improve the performance of the industrial enterprise within the implementation of partial functions.

Given the current state and development prospects of domestic industrial enterprises in a transitional economy, one can state the need for a comprehensive study of the methodology and tools for assessing the quality of implementation of partial functions and determining on this basis recommendations for enterprise reorganization by using a clear decision-making algorithm, which is based on criteria for determining the necessity and possibility of such reorganization, and the procedures for carrying out the work on its implementation.